

Брюксел, 27.3.2024 г.
COM(2024) 144 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

Подробен план за европейска диплома за висше образование

{SWD(2024) 74 final}

1. Въведение

Образованието е от основно значение за бъдещето на ЕС. То е основата, необходима за постигане на лична реализация, пригодност за заетост, постижения, както и за активна, отговорна гражданска позиция. Чрез осигуряването на висококачествено образование университетите¹ представляват маяци на европейския ни начин на живот. Това включва популяризиране на академичните ценности и високи постижения, на демократичните практики и основните права, както и насърчаване на равенство, многообразие и приобщаване.

Конкурентоспособността и просперитетът на Европа зависят от подготвените за бъдещето умения на настоящото и на следващите поколения да ускорят и овладеят тънкостите на екологичния и цифровия преход, да компенсират демографските тенденции и да гарантират отворената стратегическа автономност на Европа в ключови области. Образованието също така е от основно значение за икономическото и социалното развитие и устойчивостта на държавите, които се стремят да се присъединят към ЕС. **Трябва да бъдем подготвени да ръководим тази промяна и да оформим бъдещето.**

Тъй като ключовите предизвикателства на нашето време стават все по-глобални и тъй като Европа трябва да укрепи своята отворена стратегическа автономност, **транснационалното образование** вече не е „принципно хубав“ вариант, а се превръща в необходимост. То е условие, чрез което бъдещите поколения ще придобият компетентностите и уменията, от които ще се нуждаят европейските общества, за да просперират в един все по-взаимосвързан свят.

ЕС се конкурира с други насочени към образованието области по света. Неговата способност да привлича най-добрите таланти отчасти зависи от дипломите, които могат да предложат намиращите се в него висши училища. Ето защо много университети в Европа се стремят да **обединят своите експертни познания и да съчетаят допълващите се силни страни**, не всички от които са налице в една-единствена институция, **за да осигурят на висшестите и учещите през целия живот стратегически умения за тяхното бъдеще.**

От стартирането на европейското пространство за образование през 2020 г. насам бе постигнат значителен напредък. Транснационалното сътрудничество представлява една от движещите сили в основата на реформите за улесняване и подкрепа на **възникването на иновативни модели като алиансите на европейски университети², които скоро ще станат 60** и в които участват около 500 висши училища от всички части на Европа — от столиците до селските райони. Те действат като **образци за целия сектор на висшето образование.**

Между университетите може да бъде развито трансгранично сътрудничество по множество различни начини. Най-амбициозните форми, в които държавите осигуряват съвместно образование, са програмите, водещи до придобиването на съвместна диплома за висше образование. Налице са обаче значителни правни и административни пречки, които продължават да затрудняват връчването на тези дипломи. Това **възпрепятства осъществяването на**

---

¹ Терминът „университет“ се използва като препратка към по-широкия сектор, обхващащ цялата сфера на висшето образование, като по този начин включва всички видове висши училища, включително изследователски университети, университетски колежи, университети по приложни науки, институции за висше професионално образование и обучение и висши училища по изкуствата.

² [Инициативата „Европейски университети“](#).

необходимата трансформация в сектора на висшето образование в Европа. В **Европейската стратегия за университетите**³, приета през 2022 г., се определят амбициозни действия за постигане на европейско пространство за образование в сферата на висшето образование, като намерението е да се създаде **европейска диплома за висше образование**. Това намерение се реализира с настоящото съобщение, като се осигурява ясен и подробен план, за да може европейската диплома за висше образование да се превърне в реалност.

Европейската диплома за висше образование, която представлява нов **вид квалификация и ще залегне в националното законодателство**, ще улесни безпроблемното сътрудничество между университетите от различни държави и разработването на иновативни съвместни програми, водещи до връчването на съвместна диплома, **при пълно зачитане на институционалната им автономност и на компетенциите на правителствата на държавите членки или на регионалните правителства**. Такава европейска диплома за висше образование също така ще допринесе за изграждането на **обща европейска идентичност, както и на по-силно европейско чувство на принадлежност**.

Тя ще се основава на съвместно договорени европейски критерии, отразяващи целесъобразността на образователния опит, отдадеността на общите ценности и високите постижения, свързани с договореностите за сътрудничество между университетите. С нея ще се постигне допълнителен напредък към споделено разбиране на нуждите на ЕС от гледна точка на академичните изисквания и свързаните с уменията изисквания съобразно европейската стратегия за университетите. Тя би могла да доведе до преглед и до предприемане на действия за преодоляване на съществуващите неравенства, които понастоящем ограничават способността за сътрудничество на университетите в Европа.

Европейската диплома за висше образование ще обхваща **съвместни усилия, интердисциплинарни подходи и международни гледни точки**, като всички те подчертават готовността на Европа да подкрепя и спомага за развитието на по-висококвалифицирана европейска работна сила, която е приспособима и конкурентоспособна в световен план. Съвместните образователни програми, водещи до връчването на европейска диплома за висше образование, ще разполагат с потенциал да привличат студенти от цял свят и да спомагат за намирането на необходимите таланти за нашата икономика, а това е особено важно във възловите технологични области, които са от решаващо значение за нашата конкурентоспособност и технологичния ни суверенитет. Същевременно предлагането на европейска диплома за висше образование също така ще стимулира образователната мобилност в рамките на ЕС, ще спомогне за преодоляване на нуждите на регионите, попаднали в „капан за развитието на таланти“⁴, и ще спомогне да се отговори на търсенето на пазара на труда на висшисти с европейско и глобално мислене.

Настоящото съобщение, заедно с две предложения за препоръки на Съвета — едното относно европейска система за осигуряване на качеството и признаване на квалификациите във висшето образование, а другото относно привлекателни и устойчиви кариери във висшето образование — **представлява сериозна стъпка към постигането на европейското пространство за образование**.

³ [Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно европейска стратегия за университетите, 18 януари 2022 г., COM\(2022\) 16 final.](#)

⁴ [Inforegio — Оптимално използване на талантите в регионите на Европа \(europa.eu\).](#)

Макар че предложенията за двете препоръки на Съвета надхвърлят амбицията за разработване на европейска диплома за висше образование и са от значение за всички видове висши училища и за предлаганото от тях образование, те са тясно свързани помежду си. Въвеждането на система за осигуряване на качеството и признаване на квалификациите е от ключово значение за изграждането на доверие в съвместните образователни програми. Висококвалифицираните и мотивирани академични специалисти са от основно значение за осигуряването на висококачествени преподавателски дейности и научни изследвания в нашите университети. Съвместните програми често не се считат за част от основните дейности на академичния персонал и съответно могат да представляват допълнителна тежест, поради което са необходими допълнително признаване и стимули.

2. Европейска диплома за висше образование: ключов елемент за постигане на европейското пространство за образование и за стимулиране на конкурентоспособността и привлекателността на Европа

Европейската диплома за висше образование ще служи като стратегически инструмент за постигане на **европейското пространство за образование** — общо и приобщаващо пространство за качествено образование и за трансгранична образователна мобилност за всеки, с тясно свързани помежду си системи за образование и обучение. Тя ще подобри конкурентоспособността и привлекателността на сектора на висшето образование в ЕС, като се основава на дългогодишния опит от сътрудничеството чрез програмите на ЕС.

2.1. По-добра пригодност за заетост и по-добро съответствие на уменията

Работодателите, включително многонационалните предприятия и МСП, търсят кадри със смесица от трансверсални умения (културна интелигентност, критично мислене, умения за решаване на проблеми, творчество и приспособимост), като всички те представляват умения, които според Перспективата на ОИСР за уменията за 2023 г. се очаква да бъдат търсени във връзка с постигането на целите на екологичния преход на ЕС. Стимулирането на способността на висшите училища да предават тези умения на повече хора ще помогне да се отговори на това търсене.

Европейската диплома за висше образование ще подпомогне създаването на повече съвместни програми, отразяващи потребностите на икономиката, основана на знанието. Съвместно договорените европейски критерии, залегнали в основата ѝ, ще бъдат насочени към повишаване на пригодността за заетост на висшистите, като им позволят да придобият ориентирани към бъдещето компетентности и умения, особено търсени от работодателите.

Данните от изследванията и проучванията, събрани в придружаващия работен документ на службите на Комисията, сочат, че при висшистите от транснационални съвместни програми се наблюдава най-голямо въздействие върху техните кариери и межкултурен опит в резултат на подобрени умения, свързани със заетостта (като например езикови умения, критично мислене, специфични за сектора или областта умения, комуникация, аналитични умения и такива за решаване на проблеми), и на подобрени личностни и межкултурни умения, включително отвореност към нови предизвикателства, толерантност, увереност и по-добро осъзнаване на собствените силни и слаби страни.

Тази смесица от трансверсални и специфични за конкретния сектор умения и компетентности повишава пригодността за заетост на студентите в европейски мащаб. Европейската диплома за висше образование ще повиши привлекателността на висшистите за бъдещите работодатели. Тя ще бъде синоним на програми с високо качество, които подготвят висококвалифицирани лица с европейско и глобално мислене.

Накратко: Европейската диплома за висше образование ще подпомогне създаването на съвместни програми от значение за пазара на труда. Ключовите компетентности, свързани с европейската диплома за висше образование, ще поставят висшистите в позицията на търсени специалисти на европейския и световния пазар на труда, където те ще се отличават с високата си квалификация в съчетание със способност за решаване на проблеми, приспособимост, многоезични умения, запознатост с различни култури и интердисциплинарни експертни знания, които идеално съответстват на променящите се нужди от работна сила в световен план.

2.2. Намаляване на бюрокрацията с цел повишена прозрачност и видимост на системите за висше образование

Множество университети, които желаят да задълбочат транснационалното сътрудничество, срещат пречки, свързани с несъответствия в националното законодателство. Това черпи от техните ресурси и отвлеча вниманието от действителната им работа. Чрез опростяване на работата на университетите можем да насочим ценни ресурси в полза на преподавателските дейности и научните изследвания.

В проучване „Евробарометър“ от 2018 г. 92 % от университетите определиха като ключов въпроса за премахването на правните и административните пречки пред международните стратегически институционални партньорства, което би стимулирало транснационалното сътрудничество⁵.

Въпреки 25-годишното сътрудничество в рамките на междуправителствения процес от Болоня и разработването на няколко инструмента за подобряване на прозрачността на националните системи за висше образование, за осигуряване на качеството при предлагането на образование и за признаване на дипломите, продължават да са налице значителни предизвикателства. Напредъкът в рамките на европейското пространство за висше образование е затруднен от различните нива на изпълнение между и в рамките на държавите. ЕС трябва да постигне по-сериозен и по-бърз напредък, за да позволи на намиращите се в него университети да си сътрудничат по безпроблемен и ефикасен начин.

В неотдавнашно проучване⁶ 92 % от анкетираните национални и регионални органи отговориха, че въвеждането на европейска диплома за висше образование би могло да подобри прилагането на съществуващите инструменти от Болоня, 84 % заявиха, че това би подобрило репутацията на европейското висше образование в световен план, а 88 % бяха на мнение, че това би спомогнало да се улесни сътрудничеството между националните органи по отношение на политиките в областта на образованието.

⁵ [Проучване „Евробарометър“ от 2018 г.](#)

⁶ [Европейска комисия, генерална дирекция „Образование, младеж, спорт и култура“, Burneikaitė, G., Pocius, D., Potapova, E. et al., The road towards a possible joint European degree – Identifying opportunities and investigating the impact and feasibility of different approaches – Final report \(Пътят към евентуална съвместна европейска диплома за висше образование — идентифициране на възможности и проучване на въздействието и осъществимостта на различни подходи — окончателен доклад\). Служба за публикации на Европейския съюз, 2023 г.](#)

От проектите за експериментални политики по линия на „Еразъм+“⁷, проведени с участието на 140 висши училища, е видно, че европейската диплома за висше образование би могла да улесни процесите и да намали бюрокрацията при създаването на програми за съвместна диплома с ясен и общ път, което ще гарантира, че всички видове университети в Европа могат да работят заедно по ефикасен начин.

Накратко: Европейската диплома за висше образование представлява начин да се опростят процесите и да се намали бюрокрацията при създаването на програми за съвместна диплома, което ще гарантира, че университетите в Европа могат да работят заедно по ефикасен начин. Това на свой ред ще подпомогне разработването на повече съвместни програми, от които ще могат да се възползват по-голям брой студенти.

2.3. Движеща сила за стратегическо сътрудничество, конкурентоспособност в световен план и привлекателност

Европейската диплома за висше образование ще позволи на университетите да изградят **по-задълбочено сътрудничество с партньорите** с повече бързина и лекота, което ще **повиши техните резултати и високи постижения с цел привлекателност и конкурентоспособност в световен план.**

Индексът на U-Multirank за сътрудничество във висшето образование⁸ показва, че висшите училища, които работят заедно с други институции, предприятия, отрасли, правителства, регионални органи и в трансграничен план, постигат по-добри резултати от училищата, съсредоточени в по-малка степен върху сътрудничеството. С увеличаването на университетите, които отдават приоритет на сътрудничеството, се очаква съвместната работа в рамките на ЕС да представлява най-лесният вариант. Понастоящем някои университети посочват, че може да е по-лесно да се създадат програми за съвместна диплома с партньори от държави извън ЕС.

Продължава да се ускорява темпът на технологичния напредък, като се размиват традиционните граници между предметите и дисциплините. Осъществяването на дейност, която обхваща множество предмети посредством **интердисциплинарен подход**, може да доведе до нови познания, да предложи нови решения на предизвикателствата на един сложен свят и да доведе до развитието на нови умения. Ключова характеристика на европейската диплома за висше образование ще бъде по-доброто възползване от предимствата на интердисциплинарното сътрудничество въз основа на най-иновативния подход за учене и научни изследвания в съвременното висше образование. Основаната на този подход европейска диплома за висше образование ще укрепи капацитета за иновации на Европа, а в дългосрочен план и нейната конкурентоспособност в световен план.

Накратко: Европейската диплома за висше образование ще насърчи създаването на много повече програми за съвместна диплома, които са конкурентоспособни и привлекателни в световен план, насочени са както към европейски граждани, така и към граждани на трети държави, включително на държавите кандидатки за присъединяване към ЕС, и които ще осигурят на Европа талантите и уменията, от които се нуждае, за да процъфтява, да осъществява иновации и да расте.

⁷ [Съвместен знак за европейска академична степен и правен статут за алиансите на европейски университети: 10 проекта по програмата „Еразъм+“ за въвеждането им.](#)

⁸ [U-Multirank.](#) Използваните показатели са стратегическите партньорства, международните съвместни дипломи, стажовете, международните съвместни публикации, съвместните публикации с партньори от промишлеността, регионалните съвместни публикации и съвместните патенти с промишлеността.

3. Европейска диплома за висше образование: ключови параметри и добавена стойност

3.1. Какво ще представлява европейската диплома за висше образование?

Европейската диплома за висше образование:

- **ще се предоставя като съвместна диплома на национално, регионално или институционално равнище като всяка друга диплома, при пълно зачитане на принципите на субсидиарност, институционална автономност и академична свобода;**
- **ще се връчва доброволно от университети, които работят заедно в рамките на ЕС, като ще удостоверява учебните резултати, постигнати като част от транснационални програми;**
- **ще се основава на набор от общи критерии⁹, договорени на европейско равнище и прилагани спрямо програмата за съвместна диплома. Тези европейски критерии ще отразяват общо разбиране и специфични нужди, като целта ще бъде работната сила на Европа да придобие уместни компетентности и умения, за да се стимулира капацитетът ѝ за иновации, особено с оглед на двойния преход. Достъпността и привлекателността за студенти от всякакъв произход, включително за тези с по-малко възможности, ще се насърчават чрез критериите за приобщаване;**
- **ще може да се предоставя съгласно съответното национално законодателство относно висшето образование, подкрепено от националните квалификационни рамки¹⁰, така че да се позволи на институциите да акредитират и връчват такива дипломи успоредно с други национални дипломи на ниво бакалавър, магистър и доктор;**
- **за предпочитане ще се връчва в цифров формат¹¹;**
- **автоматично ще се признава¹² в целия ЕС.**

3.2. Една европейска диплома за висше образование, множество ползи

Установени бяха многобройни ползи и възможности, произтичащи от създаването на европейска диплома за висше образование, чрез **научни изследвания, 40 кръга на консултации със заинтересованите страни, покана за предоставяне на данни, както и от предварителните констатации от провежданите понастоящем проекти за експериментални политики по линия на „Еразъм+“.**

---

⁹ Набор от критерии, които бяха разработени с държавите членки и заинтересованите страни от сферата на висшето образование през 2022 г. Те бяха изпитани посредством шест пилотни експериментални проекта по линия на „Еразъм+“ между април 2023 г. и март 2024 г. В пилотните проекти бяха предложени промени по критериите, в резултат на което бе изготвен списъкът, посочен в приложение 2 към предложението за препоръка на Съвета относно осигуряване на качеството и признаване на квалификациите.

¹⁰ „Национална квалификационна рамка“ (НКР) означава инструмент за класификация на квалификациите съгласно набор от критерии за достигнати конкретни нива в процеса на учене, чиято цел е да се обединят и съгласуват националните квалификационни подсистеми и да се подобрят прозрачността, достъпът, подредбата и качеството на квалификациите по отношение на пазара на труда и гражданското общество.

¹¹ Цифровият формат следва да бъде сигурен и съвместим с европейския модел на обучение като многоезичния модел на данни в областта на обучението.

¹² [Препоръка на Съвета от 26 ноември 2018 г. относно насърчаването на автоматичното взаимно признаване на квалификациите за висше образование и за завършен гимназиален етап на средно образование и квалификациите по обучение и на резултатите от периоди на учене в чужбина \(ОВ С 444, 10.12.2018 г., стр. 1\).](#)

В констатациите се подчертава огромното желание на университетите да се постигнат по-значително опростяване и подобро стратегическо партньорство. Студентите отправят призови съвместните програми да станат по-широко достъпни. Работодателите изразяват огромен интерес към видим и лесен за разбиране инструмент, чрез който бъдещите работници ефективно да придобиват високо ценени на работното място компетентности.

Европейската диплома за висше образование ще доведе до следните ползи:

За студентите:

Студентите ще бъдат поставени в центъра на европейската диплома за висше образование, която ще им осигури възможност да бъдат част от различни академични общности, а това ще допринесе за по-разнообразно и взаимосвързано европейско пространство за образование. В неотдавнашно проучване¹³ девет десети от студентите посочиха следните аспекти като основните потенциални ползи от европейската диплома за висше образование:

- създаване на повече възможности за учене в няколко европейски държави с автоматично признаване на кредитите;
- улеснено предлагане на иновативни съвместни програми за обучение без проблеми при обучението в отделните университетски градчета; както и
- придобиване на умения и компетентности, водещи до по-добра пригодност за заетост в световен план.

За работодателите и за пазара на труда:

Работодателите и предприятията оценяват високо концепцията за европейска диплома за висше образование, която ще означава специфичен набор от високо ценени трансверсални компетентности. Според тях европейската диплома за висше образование ще доведе до:

- по-лесно наемане на работа с повече прозрачност и яснота благодарение на европейската диплома за висше образование, която е лесна за прочит и разбиране в сравнение с многостранните дипломи за една и съща програма за обучение;
- повишена привлекателност на Европа като дестинация за талантиви студенти, които да придобият умения от значение за европейския пазар на труда; както и
- повече възможности за работа с университетите, например чрез участие при разработването на учебните програми.

¹³ [Европейска комисия, генерална дирекция „Образование, младеж, спорт и култура“, Burneikaitė, G., Pocius, D., Potapova, E. et al., The road towards a possible joint European degree – Identifying opportunities and investigating the impact and feasibility of different approaches – Final report \(„Пътят към евентуална съвместна европейска диплома за висше образование — идентифициране на възможностите и проучване на въздействието и осъществимостта на различни подходи — окончателен доклад“\), Служба за публикации на Европейския съюз, 2023 г.](#)

За академичния персонал:

Европейската диплома за висше образование ще оформи не само академичния път за студентите, но и ландшафта за академичния и университетския персонал и ще позволи на представителите на академичната общност да се ориентират в сложните особености на глобализирания академичен ландшафт. Извършеният от Европейския регистър на висшето образование анализ на 1500 университета сочи, че интернационализацията на академичния персонал е неравномерна по видове институции и по държави.

За академичния персонал европейската диплома за висше образование ще осигури:

- повече възможности за мобилност с цел изпитване на нови педагогически похвати, както и привлекателни варианти за придобиване на опит в областта на преподаването;
- по-малко бюрократични пречки, което ще позволи на представителите на академичната общност да се съсредоточат върху съдържанието и качеството на сътрудничеството, а не върху свързаната с него администрация; както и
- трансфер на знания и повишаване на уменията, което насърчава култура на непрекъснато учене и професионално развитие чрез транснационално сътрудничество.

За университетите:

Университетите призовават за опростени начини за съвместна работа. Чрез осигуряване на гъвкавост и поддържане на стандартите за качество, което дава възможност за обща и опростена рамка за изграждане на ново сътрудничество, европейската диплома за висше образование ще позволи на университетите:

- да обединят своите ресурси, за да предлагат възможности, които не биха могли да предложат самостоятелно;
- да премахнат ненужните пречки пред създаването на програма за диплома с участието на няколко университета;
- да въведат в учебните програми периоди на учене в чужбина; както и
- да гарантират автоматично признаване на тези квалификации навсякъде в ЕС.

За Европейския съюз и неговите държави членки:

Висшите училища са от първостепенно значение за изграждането на връзки в рамките на Европа и с останалата част от света, както и за популяризирането на европейските ценности и европейския начин на живот по света. Осигуряването на условия за създаването на повече програми за съвместна диплома ще помогне за привличането и задържането на повече таланти в Европа и в европейските региони, попаднали в „капан за развитието на таланти“, като същевременно ще подпомогне сътрудничеството с университети и системи от цял свят. Европейската диплома за висше образование:

- ще укрепи усещането за европейска идентичност и чувството на принадлежност;
- ще повиши конкурентоспособността и репутацията на европейските системи за висше образование в световен план, като им позволи да създадат по-конкурентоспособни съвместни предложения за образование, в резултат на което ще привлече повече таланти от държави извън ЕС;
- ще насърчи балансирана мобилност на студенти и таланти в рамките на ЕС и извън него; както и
- ще насърчи европейски дух на сътрудничество в европейското пространство за образование.

4. Премахване на бариерите пред европейската диплома за висше образование — пречките, които трябва да се преодолеят

4.1. Множество емпирични доказателства

Все още има твърде много пречки пред изграждането на безпроблемно и задълбочено транснационално сътрудничество в европейското пространство за образование, като например обсъдените в настоящия раздел. Доказателствата за съществуването на този проблем бяха получени от продължилите над три години консултации със заинтересованите страни от сферата на висшето образование, и по-специално от университетите, участващи в задълбочено транснационално сътрудничество, например алианси на европейски университети или съвместни магистърски програми по „Еразмус Мундус“. Те призовават за решения, насочени към преодоляване на усложненията, с които се сблъскват.

Много от тези пречки вече бяха установени в контекста на Препоръката на Съвета от 2022 г. относно изграждане на мостове за ефективно европейско сътрудничество в областта на висшето образование¹⁴. Изключително важно е да се подновят усилията за постигане на напредък по прилагането на тази препоръка на Съвета. Освен това продължават да се установяват допълнителни пречки.

Това подчертава необходимостта ЕС да се слобие с европейска диплома за висше образование като целенасочена и благоприятна рамка за преодоляване на пречките.

По линия на програмата „Еразъм+“¹⁵ се подпомагат проекти за експериментални политики, в които участват над 140 университета и 60 национални и регионални органа в областта на акредитацията, осигуряването на качеството и регулирането на висшето образование, които са от всички държави членки и варират от предприятия до представители на студентите. Заедно те очертаха над 1000 съвместни програми и използваха това изобилие от знания и експертен опит, за да проучат концепцията за европейска диплома за висше образование като знак и като диплома.

Чрез интервюта, проучвания сред хиляди студенти и специалисти, фокус групи, работилници и семинари с прилагане на подход от долу нагоре в проектите бе обмислена добавената стойност, която би могла да се осигури от установяването на европейска диплома за висше образование. В тях също така бяха разгледани критериите, които биха отговаряли най-добре на нейното естество, и бяха установени основните пречки, които не позволяват на съвместните програми да достигнат пълния си потенциал. Тези пречки могат да бъдат класифицирани в следните групи.

4.2. Различаващи се и сложни законови и подзаконови актове, установени благодарение на проектите за експериментални политики по линия на „Еразъм+“

Националните системи в сферата на образованието и обучението и съответстващите им национални законови и подзаконови актове до голяма степен са се развили независимо едни от други, без да се отчитат варианти за транснационално сътрудничество. Това води до

¹⁴ [Препоръка на Съвета от 5 април 2022 г. относно изграждане на мостове за ефективно европейско сътрудничество в областта на висшето образование \(ОВ С 160, 13.4.2022 г., стр. 1\).](#)

¹⁵ [Регламент \(ЕС\) 2021/817 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2021 г. за създаване на „Еразъм+“ — програма на Съюза в областта на образованието и обучението, младежта и спорта \(ОВ L 189, 28.5.2021 г., стр. 1\).](#)

различия, които сериозно затрудняват или изобщо не позволяват на университетите да предлагат транснационални съвместни програми и съвместни дипломи.

Тези пречки включват следното:

- прилагането спрямо съвместните програми на **специфични национални правила относно формата на окончателните изпити, скалата за оценяване и работното натоварване** не позволява на университетите да предлагат действително транснационални и интегрирани програми за съвместна диплома и налагат изкуствени допълнителни изисквания на студентите;
- **ограничения по отношение на многоезичието в програмите за съвместна диплома.** С нарастващата образователна мобилност в днешно време моделите на транснационално сътрудничество за съвместните програми ще се улеснят, ако се отчете необходимостта от премахване на пречките пред използването на множество езици в интерес на студентите, институциите и пазара на труда и ако се предприемат действия в тази връзка;
- **въведените нормативни правила за физическото присъствие** с определена минимална или максимална продължителност. Тези правила отразяват света преди европейската интеграция и цифровата трансформация и засягат по неблагоприятен начин мобилността на студентите, като ограничават потенциалните ползи от цифровите технологии за улесняване на транснационалните възможности за учене;
- **липсата на признаване на смесеното/онлайн обучение** възпрепятства пълноценното възползване от потенциала на цифровите инструменти в образованието, включително като се отчетат извлечените поуки от пандемията от COVID-19. Университетите, техният персонал и студентите трябва да могат да се възползват пълноценно от цифровата трансформация;
- **ограниченията по отношение на участието на преподавателски кадри** от партньорски университети, които се прилагат спрямо транснационалните съвместни програми, изкуствено ограничават достъпа на университетите до опитни кадри и не им позволяват да постигнат най-високите възможни резултати.

Тези пречки пораждат предизвикателства за **всяко транснационално партньорство**. Много от тях са в разрез с идеята за европейско пространство за образование, в което учещите могат да се движат свободно и да осъществяват безпроблемен достъп до висококачествено и приобщаващо висше образование.

Присъждането и връчването на дипломи и свидетелства на студентите също са обхванати от ограничаващи разпоредби, поради което този процес е изключително сложен. Това включва ограничения по отношение на езика, полагането на подписи от упълномощени лица, форматите на подписите (цифрови или физически), одобрените лога и специфични изисквания по отношение на хартията (например размери, дебелина, определени места, където се извършва отпечатването). **Процесът на връчване на съвместна диплома може да отнеме години**, а понякога изобщо не е възможен.

Предварителните резултати от проектите за експериментални политики по линия на „Еразъм+“ показват ясно, че европейската диплома за висше образование би могла да бъде начин за преодоляване на тези пречки.

4.3. Неравномерно и бавно прилагане на инструментите на процеса от Болоня

Междуправителственият процес от Болоня, стартиран през 1999 г. извън рамката на ЕС, цели да се постигне повече съгласуваност в системите за висше образование в 49 държави, включително 27-те държави от ЕС. С него бе създадено европейското пространство за висше образование с цел да се улесни мобилността на студентите и на персонала, а висшето образование да стане по-приобщаващо и достъпно, както и по-привлекателно и конкурентоспособно по целия свят. Процесът от Болоня е от ключово значение за изграждането на необходимото доверие за успешна образователна мобилност, трансгранично академично сътрудничество и взаимно признаване на периодите на обучение в чужбина и придобитите там квалификации.

Макар че в процеса от Болоня се подчертава значението на съвместните дипломи, напредъкът е бавен, отчасти поради големия му географски обхват и многообразието на обхванатите системи, традиции, политическия и икономическия контекст. В резултат на това не всички държави членки са извършили необходимите реформи, което води до неефективност в сътрудничеството между 49-те държави.

Въпреки създаването на европейския подход за осигуряване на качеството на съвместните програми — общоевропейски инструмент, който позволява да се извършва еднократна оценка на съвместните програми — през последните девет години само малък брой програми са се възползвали от този инструмент.

Някои инструменти от Болоня, по-специално свързани с осигуряване на качеството и признаване, все още не са довели до желаните резултати. В рамките на ЕС установените механизми за вземане на решения и за осъществяване на транснационално сътрудничество могат допълнително да улеснят изграждането на европейско пространство за образование, като се осигуряват ефективни решения, които позволяват на университетите да си сътрудничат ефективно с помощта на надеждни и високо ценени дипломи.

4.4. Системите за осигуряване на качеството и признаване в сферата на висшето образование следва да се подобрят допълнително

Всяка програма, независимо дали е съвместна или не, трябва да бъде акредитирана посредством надежден процес по осигуряване на качеството, за да може да се предостави диплома. Това е важно, за да се гарантира необходимото доверие в качеството на този резултат.

Много висши училища в Европа посочват, че процесите по осигуряване на качеството за транснационалните програми отнемат твърде дълго време и струват твърде скъпо. Колкото повече университети от различни държави участват в дадена съвместна програма, толкова по-сложен е процесът. Получаването на акредитация понякога може да отнеме до две години. Дългите процедури не позволяват на университетите да се приспособяват към променящата се реалност и да реагират бързо на нововъзникващите политически, икономически или обществени нужди.

Признаването на квалификациите и на периодите на учене в чужбина все още не се извършва автоматично във всички държави, особено когато решението се взема на равнището на висшите училища. Това поражда значителна тежест за висшистите и ограничава способността им да се движат свободно за образователни и професионални цели.

По същество, макар осигуряването на качеството да е от решаващо значение, за да се гарантира доверие в образователната система, много от различията са морално остарели и негодни за тази цел, като пораждат ненужна бюрокрация.

4.5. Възпиращи фактори за участието на персонала в транснационално сътрудничество и в програми за съвместна диплома

Разработването на качествена програма за съвместна диплома изисква време и **усилия от страна на академичния персонал**. Пионерното осъществяване на нови транснационални проекти изисква специално определен за целта персонал със специфични умения, а предвид конкретните проблеми и пречки това обикновено е работа на пълно работно време. Опитът с транснационалните програми обаче показва, че съществува риск: транснационалното сътрудничество има своята цена за участващите в него хора, тъй като техният труд невинаги получава признанието, което заслужава. Освен това персоналет се нуждае от непрекъснато професионално развитие, за да поддържа високото качество на тези трансдисциплинарни педагогически програми.

В специално проучване¹⁶ 66 % от анкетиранияте от сектора на висшето образование заявиха, че транснационалното сътрудничество е част от стратегията на тяхното висше училище, **но едва 39 % посочиха, че пътищата за професионално развитие на академичния персонал ефективно позволяват, подпомагат и насърчават дейности, свързани с транснационално сътрудничество**. Това е в съответствие с предизвикателствата, установени в предишното проучване, включително „обем на допълнителната работа в допълнение към обичайните дейности“ (80 % от анкетиранияте) и „привличане и поддържане на ангажираността на академичния персонал“ (72 %).

5. Начини за преодоляване на тези пречки — конкретни стъпки към установяването на европейска диплома за висше образование

Европейската диплома за висше образование ще предложи гъвкав начин за преодоляване на тези пречки, като осигури на националните системи за висше образование в ЕС способите за разработване, оценка и връчване на съвместни дипломи въз основа на съвместно договорени европейски критерии, които надхвърлят националните или регионалните граници. Тя ще осигури всеобхватно решение за подобряване на безпроблемното и по-задълбочено транснационално сътрудничество в рамките на европейското пространство за образование и ще помогне за преодоляването на недостига на стратегически умения в ЕС.

Двете предложения за препоръки на Съвета, които придружават настоящото съобщение, също ще гарантират, че европейската диплома за висше образование може да разчита на годни за целта системи за осигуряване на качеството и признаване, с привлекателни професионални перспективи за участващите в нея представители на академичната общност. Успехът ѝ на всеки етап ще се определя от готовността и ангажираността на държавите членки и по целесъобразност на регионалните правителства.

5.1. Превръщане на Европа в база от таланти за иновации и конкурентоспособност

---

¹⁶ Вж. резултатите в придружаващия работен документ на службите на Комисията SWD(2024) 74.

5.1.1. Определяне на общи европейски критерии за европейска диплома за висше образование

Висшите училища ще бъдат в състояние да връчват европейската диплома за висше образование въз основа на **оценка от съществуващите компетентни национални структури** дали съвместната програма ясно изпълнява **определени и съвместно договорени европейски критерии**. Съдържанието на тези критерии ще залегне в основата на европейската диплома за висше образование и ще определи нивото ѝ на амбиция, като ще изясни какво представлява тя и защо е различна от дипломите, които се връчват в други части на света.

Предложените **европейски критерии са посочени в приложение II** към предложението за **препоръка на Съвета относно европейска система за осигуряване на качеството и признаване на квалификациите във висшето образование**.

Предложените критерии за европейска диплома за висше образование са:

- високи постижения при организирането и управлението на транснационални програми: съвместните програми се изграждат посредством инструментите и въз основа на стандартите от Болоня и тези на ЕС, като се разработват и провеждат съвместно въз основа на договорености за съвместно осигуряване на качеството;
- целесъобразност на образователния опит: съвместните програми са насочени към студентите, като в тях се включват възможности от значение за пазара на труда, интердисциплинарни компоненти, мобилност на студентите и придобиване на хоризонтални и цифрови умения;
- зачитане на европейските ценности: съвместните програми насърчават демокрацията, многоезичието, приобщаването и устойчивостта на околната среда.

Те имат за цел да насърчат разработването на повече съвместни програми в съответствие с визията, изложена в европейската стратегия за университетите, по-специално що се отнася до създаването на условия за развитие на учещите като креативни, активни и отговорни граждани с критично мислене и способности за решаване на проблеми, които участват в промяната на своята общност с цел да се постигне положително въздействие върху заобикалящото ги общество.

Чрез определянето на **взискателни стандарти** европейските критерии са в основата на високите постижения на транснационалното сътрудничество между институциите, предоставянето на транснационален образователен опит, насоченото към студентите преподаване и обучение (включително осигуряването на известна степен на интердисциплинарност, мобилност и насочени към студентите подходи), целесъобразността за пазара на труда и за нуждите на обществото (сътрудничество с предприятията, публичния сектор и гражданското общество, осигуряване на трансверсални, зелени и цифрови умения), както и зачитането на общите ценности (многоезичие, приобщаване, демократични ценности). Тъй като няма универсално решение, европейските критерии са достатъчно гъвкави, така че европейската диплома за висше образование да е **достъпна за всички видове университети, всички области и дисциплини и на всички нива**, като се зачита многообразието от академични традиции и системи.

Предложените европейски критерии **се основават на използването на съществуващи инструменти**, разработени в ЕС и в рамките на процеса от Болоня, и гарантират, че

европейската диплома за висше образование отговаря на най-високите стандарти за сътрудничеството в сферата на висшето образование. Те осигуряват рамка, чрез която университетите да работят заедно за преодоляване на недостига на стратегически умения на европейския пазар на труда. Те зачитат **субсидиарността, институционалната автономност и академичната свобода.**

Тъй като ландшафтът на висшето образование в Европа е разнообразен, с различни исторически традиции и контекст, постигането на общо разбиране за същността на европейската диплома за висше образование изисква съвместно обмисляне и общи усилия.

Това отразява процеса, започнат непосредствено след приемането на заключенията на Съвета относно Европейска стратегия за засилване на ролята на висшите учебни заведения за бъдещето на Европа през април 2022 г.¹⁷ Разработен бе предварителен проект на критерии съвместно с националните и регионалните органи, висшите училища, агенциите за акредитация и осигуряване на качеството, студентските организации и представители на публичния и частния сектор.

След като бяха определени, те бяха подложени на **изпитване** чрез 6 проекта за експериментални политики по линия на „Еразъм+“. Участие в изпитването взеха над **140 висши училища от всички държави членки**, 60 национални и регионални органа, сред които **17 министерства и 20 национални агенции за осигуряване на качеството, студентски организации, както и икономически и социални партньори.** В резултат на пилотните проекти **бе предложено преразглеждане на критериите. Предложените европейски критерии**, както са посочени в приложение II към предложението за препоръка на Съвета относно европейска система за осигуряване на качеството и признаване на квалификациите във висшето образование, **представяват резултатите от това преразглеждане.**

Като следваща стъпка се очаква **Съветът на ЕС да придвижи напред настоящото предложение.**

Изпитаните критерии ще залегнат в основата на задълбочени обсъждания и диалог с държавите членки, сектора на висшето образование, икономическите и социалните партньори с цел придвижване към следващите етапи от създаването на европейска диплома за висше образование и осигуряване на допълнителни насоки по отношение на прилагането им.

Действия:

Комисията приканва Съвета на ЕС да **придвижи напред предложението за препоръка на Съвета относно европейска система за осигуряване на качеството и признаване на квалификациите във висшето образование**, включително приложение II, в което се посочват **европейските критерии за европейска диплома за висше образование.**

Комисията ще подпомогне диалога с държавите членки, сектора на висшето образование, икономическите и социалните партньори с цел **придвижване към следващите етапи от създаването на европейска диплома за висше образование и улесняване на процеса на сътрудничество с държавите членки и заинтересованите страни по отношение на прилагането ѝ.**

¹⁷ [Заклучения на Съвета относно Европейска стратегия за засилване на ролята на висшите учебни заведения за бъдещето на Европа \(ОВ С 167, 21.4.2022 г., стр. 9\).](#)

5.1.2. Държавите членки следва да изберат своята входна точка за поемане на курса към европейска диплома за висше образование

С оглед на съответните отправни точки, възгледи и традиции на държавите членки, които неизбежно се различават помежду си, разработването на европейската диплома за висше образование не може да е бърз процес. Освен това то не може да бъде постигнато въз основа на универсален подход.

В настоящото съобщение се определя постепенен подход и крайното ниво на амбиция за държавите членки, които вземат решение да поемат курса към европейската диплома за висше образование. Този подход отчита разнообразието между държавите членки и техните висши училища, като им позволява да предприемат действия за въвеждането на европейската диплома за висше образование със собствен темп. Държавите членки биха могли да осъществяват напредък стъпка по стъпка към постигането на съвместно определена цел с две входни точки: **европейска диплома за висше образование и подготвителен европейски знак, който удостоверява, че са спазени европейските критерии.**

Всеки консорциум на висши училища при желание ще може да намери подходящата отправна точка и постепенно да предприема действия за все по-голямо интегриране.

Биха могли да се използват две различни входни точки за поемане на курса към европейска диплома за висше образование:

Входна точка: подготвителен европейски знак

Програмите за съвместна диплома, които отговарят на европейските критерии, могат да бъдат обозначени с европейски знак от компетентните органи в областта на акредитацията и/или осигуряването на качеството на програмите във висшето образование (университети със самостоятелна акредитация, агенции за акредитация, агенции за осигуряване на качеството). Макар че **знакът ще осигури мощен инструмент за брандиране**, той няма да спомогне за преодоляване на пречките, с които се сблъскват университетите при създаването и провеждането на програми за съвместна диплома. Университетите ще могат да се възползват от този вариант след приемането на предложените европейски критерии и разработването на насоки за прилагането им.

Входна точка: европейска диплома за висше образование:

Ще се извършва съвместно връчване на диплома от страна на няколко университета от различни държави (например алианс на европейски университети). Европейската диплома за висше образование ще бъде включена **в националното законодателство като нов вид квалификация**. Това ще доведе до значително опростяване за университетите и студентите, като се премахнат различията между националните правила и се осигури обща и ясна рамка, въз основа на която университетите в ЕС да създават програми за съвместна диплома. Подобно на всяка друга диплома, европейската диплома за висше образование ще бъде акредитирана в съответствие с националното законодателство и националните квалификационни рамки от компетентните органи на институционално, регионално или национално равнище.

Европейска диплома за висше образование също така ще може да се връчва от правен субект, учреден от няколко университета от различни държави (например алианс на европейски университети с правен статут). Някои алианси на университети вече са учредили такива правни субекти и проучват използването на съществуващите европейски правни инструменти, като например европейските групи за териториално сътрудничество (ЕГТС). Това вероятно ще бъде най-опростеният и ефикасен вариант за университетите от гледна точка на свързаните с това разходи и необходимите ресурси.

5.1.3. Годни за целта системи за осигуряване на качеството

Системите за осигуряване на качеството представляват необходими условия за отчетност и за подобряване на резултатите на университетите. Чрез тях се полагат основите за доверие в качеството на висшето образование, което се предлага на студентите. Европейската диплома за висше образование ще зависи повече от всеки друг вид диплома от наличието на взаимно доверие и на надеждни системи за осигуряване на качеството. Ето защо изграждането на годни за целта системи за осигуряване на качеството представлява предпоставка за предоставянето на европейска диплома за висше образование, като същевременно поражда ползи за всички програми, включително за тези, които водят до микроквалификации, и допълнително улеснява автоматичното признаване на квалификациите. За тази цел държавите членки ще трябва да:

- изградят по-стабилни, по-ефективни и по-опростени **процеси по осигуряване на качеството** за всички видове програми;
- **създадат нова европейска рамка** за външен подход към осигуряването на качеството, основан на участието на множество институции, който позволява да се установят устойчиви алианси на висши училища с цел самостоятелна акредитация на програмите им за съвместна диплома и съвместни микроквалификации, въз основа на резултатите от проекта QA-FIT по линия на „Еразъм+“¹⁸ и от проекта IMINQA¹⁹; както и
- използват подходящи процеси за осигуряване на качеството, за да подпомогнат висшите училища при **автоматичното признаване на периодите на учене в чужбина и на придобитите там квалификации.**

Действия: Заедно с настоящото съобщение Комисията предлага препоръка на Съвета относно европейска система за осигуряване на качеството и признаване на квалификациите във висшето образование. Комисията приканва Съвета на ЕС да придвижи напред предложението и планира да подкрепи изпълнението му в бъдеще чрез целеви действия, подробно описани в точка 5.2.4.

5.1.4. По-привлекателни академични кариери в сферата на висшето образование

В контекста на глобалната икономика, основана на знанието, бъдещето на Европа ще бъде формирано от резултатите на образователните ѝ системи и от конкурентоспособността ѝ в световната надпревара за таланти. Осъществяването на тази амбициозна визия за европейска диплома за висше образование ще зависи от наличието на представители на академичната общност с високи постижения, които да преподават и да предадат на висшистите правилните умения. Няма да бъдем в състояние да изградим транснационални програми с високи постижения, без да осигурим стимули за участието на хора с високи постижения в това начинание. Ето защо повишаването на привлекателността на академичните кариери в сферата на висшето образование е отключващ фактор от основно значение за европейската диплома за висше образование. За тази цел държавите членки ще трябва да:

- положат повече усилия за насърчаването, признаването и оценяването на труда на представителите на академичната общност, насочен към изграждането на задълбочено транснационално сътрудничество, като например разработването на програми за съвместна диплома;

¹⁸ [Осигуряване на качеството, подготвено за бъдещето \(QA-FIT\).](#)

¹⁹ [Изпълнение и иновации при осигуряването на качеството чрез взаимно обучение \(IMINQA\).](#)

- положат повече усилия за насърчаването, признаването и оценяването на разнообразните академични роли и задачи, включително иновативното и ефективно преподаване; както и
- насърчават конкурентни, безопасни, справедливи и недискриминационни условия на труд с цел привличане и задържане на персонал.

Действия: Заедно с настоящото съобщение Комисията предлага **препоръка на Съвета относно привлекателни и устойчиви кариери във висшето образование**, която допълва Препоръката на Съвета относно европейска рамка за привличане и задържане в Европа на талантите в областта на научните изследвания, иновациите и предприемачеството²⁰. **Комисията приканва Съвета на ЕС да придвижи напред предложението и планира да подкрепи изпълнението му в бъдеще** чрез целеви действия, подробно описани в точка 5.2.5.

5.2. Комисията ще действа като посредник и поддръжник

Настоящото съобщение се основава на широка база от емпирични доказателства, като целта му е да осигури визия за възможните начини за осъществяване на напредък по превръщането на европейската диплома за висше образование в реалност. Освен това то има за цел да подпомогне провеждането на **открит диалог с държавите членки**, заинтересованите страни от сферата на висшето образование и икономическите и социалните партньори по следващите стъпки напред. Комисията ще улесни и подпомогне държавите членки с посочените по-долу действия.

5.2.1. Улесняване на провеждането на диалог относно резултатите и препоръките от експерименталните политики по линия на „Еразъм+“ във връзка със знака на европейска диплома за висше образование и правния статут на алиансите на висши училища

През есента на 2024 г. **Комисията** ще публикува доклад относно окончателните резултати от проектите за експериментални политики по линия на „Еразъм+“.

След това през 2025 г. тя планира да създаде „**лаборатория за политиката относно европейската диплома за висше образование**“. Ще бъде стартирана поредица от целенасочени задълбочени обсъждания и фокус сесии с участието на експерти от държавите членки, висшите училища, агенциите за осигуряване на качеството/акредитация, представители на студентите, както и икономическите и социалните партньори, като целта ще бъде да се ускорят действията и всички необходими национални реформи и да се разработят насоки за изпълнение и планове за действие. Целта на лабораторията ще бъде да се насърчи взаимното обучение и да се осигурят насоки за курса към европейска диплома за висше образование.

Действие: Комисията планира да насърчи сътрудничеството чрез **лаборатория за политиката относно европейската диплома за висше образование**, подкрепена от „Еразъм+“, която ще бъде създадена през 2025 г. с цел да привлече държавите членки и по-широката общност в сферата на висшето образование в разработването и прилагането на насоки за европейска диплома за висше образование.

5.2.2. Стимули чрез европейско финансиране

По линия на програмата „Еразъм+“ ще продължи да се предлага подкрепа на алиансите на европейски университети, съвместните магистърски програми по „Еразмус Мундус“;

²⁰ [Препоръка на Съвета от 18 декември 2023 г. относно европейска рамка за привличане и задържане в Европа на талантите в областта на научните изследвания, иновациите и предприемачеството \(ОВ С, С/2023/1640, 29.12.2023 г.\)](#).

съвместните докторски програми по линия на действието „Мария Склодовска-Кюри“ и програмите със знака на Европейския институт за иновации и технологии, които действат като образци за въвеждането на европейските дипломи за висше образование. Освен това по линия на „Еразъм+“ ще се подпомогне проектирането и възприемането на европейските дипломи за висше образование чрез **целенасочена подкрепа** въз основа на успешния пример от мерките за разработване по „Еразмус Мундус“.

През 2025 г. Комисията планира да стартира **„проекти за поемане на курса към европейска диплома за висше образование“** като част от ориентираното към бъдещето действие за проекти за сътрудничество в рамките на „Еразъм+“. По този начин ще бъдат осигурени **финансови стимули**, така че държавите членки, заедно с техните агенции за акредитация и осигуряване на качеството, университетите, студентите, икономическите и социалните партньори, да поемат курса към европейска диплома за висше образование.

Инструментът за техническа подкрепа²¹ също може да осигури технически експертни познания за разработването и осъществяването на необходимите реформи с насоки и подкрепа за подобряване на правните и административните рамки, насърчаване на сътрудничеството между университетите, научните институции и предприятията, подобряване на механизмите за осигуряване на качеството и повишаване на привлекателността на кариерите в сферата на висшето образование.

Действия:

Считано от 2025 г., Комисията планира да осигури **стимули под формата на европейско финансиране** чрез програми като „Еразъм+“, за да подпомогне създаването на европейски дипломи. Комисията също така планира да стартира **„проекти за поемане на курса към европейска диплома за висше образование“**, за да стимулира ангажираността на всички участници.

Комисията приканва университетите и общността в сферата на висшето образование да се възползват оптимално от **възможностите за финансиране от Съюза**, например по линия на програмите „Еразъм+“ или „Цифрова Европа“, така че да се помогне на университетите и на персонала да започнат да разработват и предлагат европейски дипломи в пълно сътрудничество с националните и регионалните органи и с икономическите и социалните партньори.

5.2.3. Подпомагане и ускоряване на изпълнението на Препоръката на Съвета относно изграждане на мостове за ефективно европейско сътрудничество в областта на висшето образование

Пълното изпълнение на Препоръката на Съвета относно *изграждане на мостове за ефективно европейско сътрудничество в областта на висшето образование*, приета през април 2022 г., ще улесни значително поемането на курса към европейска диплома за висше образование. **Докладът** относно нейното изпълнение, който ще бъде публикуван до средата на 2024 г. и който е обобщен в придружаващия работен документ на службите на Комисията, показва многообразието в ландшафта на европейското висше образование от гледна точка на мерките, с които се създават условия за по-задълбочено транснационално сътрудничество, като е виден неравномерният напредък в тази област. Докато някои държави членки изглежда прилагат различните принципи на препоръката и вече са започнали да провеждат реформи, други държави отчитат по-бавен напредък.

²¹ [Инструмент за техническа подкрепа.](#)

Въз основа на резултатите от доклада Комисията предлага да организира **поредача от дейности по взаимно обучение** между държавите членки от есента на 2024 г., за да се задълбочи обсъждането относно преодоляването на административните пречки, така че да се ускори напредъкът по изпълнението на препоръката.

Действия:

Комисията ще подкрепи изпълнението на препоръките на Съвета, включително препоръката относно **изграждане на мостове за ефективно европейско сътрудничество в областта на висшето образование**. От есента на 2024 г. могат да бъдат организирани дейности по взаимно обучение, за да се преодолеят оставащите пречки.

Комисията приканва държавите членки да вземат предвид **настоящите и бъдещите препоръки на Съвета в областта на висшето образование**, за да продължат да премахват пречките пред транснационалното сътрудничество и да проправят пътя за европейска диплома за висше образование.

5.2.4. Подпомагане на изпълнението на бъдещата препоръка на Съвета относно осигуряване на качеството и признаване на квалификациите

Превръщането на европейската диплома за висше образование в реалност изисква доброволен подход, който позволява на всички системи в сферата на висшето образование да поемат по този курс, независимо от отправната им точка. Освен това е необходимо активното участие на студентите и институционалните лидери, за да се създаде благоприятна среда, в която университетите да въведат европейски дипломи за висше образование, като гарантират, че те са ориентирани към студентите, стратегически насочени и съгласувани с най-добрите практики в рамките на европейското пространство за образование. В своето предложение за препоръка на Съвета относно европейска система за осигуряване на качеството и признаване на квалификациите във висшето образование Комисията предлага:

- създаването на **лаборатория за политиката относно европейската диплома за висше образование**: в допълнение към осигуряването на насоки и на конкретни планове за действие за поемането на курс към европейска диплома за висше образование (вж. раздел 5.2.1) тя също така ще разработи насоки относно прилагането на междуинституционална рамка на алиансите на висши училища за осигуряване на качеството;
- създаването на **„форум за европейската диплома за висше образование“** като ежегоден събитие, организирано от Комисията в сътрудничество с председателството на Съвета, на което всички заинтересовани страни да се срещат и да извършват преглед на цялостния напредък към установяването на европейска диплома за висше образование, включително чрез лабораторията за политиката относно европейската диплома за висше образование. Форумът ще включва представители на високо равнище от държавите членки и регионите, най-представителните организации на заинтересованите страни, занимаващи се с осигуряване на качеството (например Европейската асоциация за осигуряване на качество във висшето образование (ENQA), Европейския регистър за осигуряване на качество във висшето образование (EQAR), мрежата на националните информационни центрове за академично признаване (NARIC), националните квалификационни рамки, социалните партньори в сферата на образованието и представители на икономическите и социалните партньори;

- допълнително усъвършенстване на **базата данни за резултатите от външното осигуряване на качеството (DEQAR)**²², така че да стане по-лесна за използване и да бъде свързана директно с автоматичното признаване на квалификациите;
- допълнителна подкрепа за прилагането на **европейската система за проследяване на дипломираните лица**²³ с цел подобряване на качеството и целесъобразността на висшето образование чрез осигуряване на обратна връзка относно резултатите на висшистите, както и подобряване на сравненията и бенчмаркинга в различните държави и институции.

Действия:

През 2025 г. Комисията планира да създаде **форум за европейската диплома за висше образование** с цел мониторинг на напредъка по курса към европейска диплома за висше образование.

Комисията планира да подпомогне допълнително разработването на **европейска система за проследяване на дипломираните лица**.

Комисията приканва държавите членки, университетите, сектора на висшето образование, икономическите и социалните партньори да **разработят съвместно насоки за изпълнението и плановете за действие за европейска диплома за висше образование**, като участват във форума за европейската диплома за висше образование и активно допринасят за работата на бъдещата лаборатория за политиката относно европейската диплома за висше образование. Те също така се приканват да се възползват от тази възможност, за да **установят активно сътрудничество и да предложат на студентите действително транснационално обучение**, което подготвя квалифицирана работна сила, готова да се заеме с предизвикателствата в европейски и световен мащаб.

5.2.5. Подпомагане на изпълнението на препоръката на Съвета относно привлекателни и устойчиви кариери във висшето образование

Ефективното и иновативно транснационално сътрудничество в сферата на висшето образование изисква ангажираността на висококачествен академичен персонал, който може да установи задълбочени партньорства в дългосрочен план с колеги от други институции. В своето предложение за препоръка на Съвета относно привлекателни и устойчиви кариери във висшето образование Комисията предлага:

- да изготви **насоки** относно добри практики по отношение на кариерите и политиките за наемане на персонал в сферата на висшето образование, както и рамка за компетентност за академичния персонал, като се основава на съответните съществуващи рамки за компетентност на равнището на Съюза, като например Европейската рамка за компетентност за научни изследователи;
- да подпомогне организирането на целенасочен социален диалог;

²² DEQAR е базата данни за резултатите от външното осигуряване на качеството за агенциите за осигуряване на качеството, включени в Европейския регистър за осигуряване на качество във висшето образование (EQAR). Всички агенции, регистрирани в EQAR, могат да публикуват своите доклади в базата данни. Участието в DEQAR е доброволно (<https://www.eqar.eu/qa-results/search/>).

²³ [Препоръка на Съвета от 20 ноември 2017 г. относно проследяването на дипломираните лица \(ОВ С 423, 9.12.2017 г., стр. 1\)](#).

- да осъществява мониторинг на ключови елементи от препоръката чрез Европейската обсерватория на сектора на висшето образование²⁴;
- да насърчи полезните взаимодействия с Препоръката на Съвета относно европейска рамка за привличане и задържане в Европа на талантите в областта на научните изследвания, иновациите и предприемачеството, разработена в контекста на европейското научноизследователско пространство и приложима спрямо научноизследователските кариери във всички сектори, включително в академичните среди;
- да улесни **взаимното обучение** между държавите членки, висшите училища, специалистите, участващи в програмата „Еразмус Мундус“, и алиансите на европейски университети относно подходящото признаване на академичния персонал, ангажиран с транснационално сътрудничество и преподаване; устойчиви кариерни перспективи; както и мерки за управление на таланта за персонала, участващ в координацията и развитието на устойчиви алианси, като например алианси на европейски университети.

Действие: Комисията планира да подпомогне изпълнението на **препоръката на Съвета относно привлекателни и устойчиви кариери** във висшето образование чрез осигуряване на подкрепа, взаимно обучение и мониторинг.

5.2.6. Полезни взаимодействия с други свързани действия

Комисията е поела ангажимент да гарантира полезните взаимодействия с други имащи отношение действия и политики, за да се подпомогне безпроблемният и успешен курс към европейска диплома за висше образование. За тази цел се планира:

- да продължи подкрепата за прилагането на инструментите на процеса от Болоня и мрежата на националните информационни центрове за академично признаване (NARIC) посредством „**екипи в подкрепа на ускоряването**“, финансирани по линия на програмата „Еразъм+“, за да се гарантира постигането на по-бърз напредък по автоматичното признаване на квалификациите;
- да продължи популяризирането на възможностите за използване на учебните програми, съдържание и материали, изготвени от европейските академии за промишленост с нулеви нетни емисии, за съвместни дипломи, насочени към недостига на умения за екологичния преход и за отраслите в областта на технологиите за нулеви нетни емисии;
- да се проучат полезните взаимодействия и връзките между **директивата, в която се определя рамка на ЕС относно признаването на квалификациите за достъп до регулирани професии**²⁵, и европейската диплома за висше образование; както и
- да се гарантират съгласуваността и полезните взаимодействия между европейската диплома за висше образование и последващата работа по **европейската квалификационна рамка**²⁶, **многоезичната платформа Европас**²⁷, европейските

²⁴ [Годишна работна програма на „Еразъм+“ за 2024 г.: програмата на Съюза в областта на образованието, обучението, младежта и спорта, C\(2023\)6157 от 18 септември 2023 г.](#)

²⁵ [Директива 2005/36/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 7 септември 2005 г. относно признаването на професионалните квалификации \(ОВ L 255, 30.9.2005 г., стр. 22\).](#)

²⁶ [Препоръка на Съвета от 22 май 2017 г. относно Европейската квалификационна рамка за учене през целия живот \(ОВ С 189, 15.6.2017 г., стр. 15\).](#)

²⁷ [Европас.](#)

цифрови удостоверения за учене²⁸ и европейската класификация на уменията и професиите (ESCO)²⁹.

Действия:

Комисията ще продължи да подпомага прилагането на **инструментите на процеса от Болоня** чрез поканата за участие в европейското пространство за висше образование по програмата „Еразъм+“ за 2024 г.

Тя планира да проучи връзките между европейската диплома за висше образование и **Директивата** относно професионалните квалификации и да гарантира съгласуваността с **европейската квалификационна рамка, Европас, европейските цифрови удостоверения за учене и европейската класификация на уменията и професиите (ESCO)**.

5.2.7. Преглед на напредъка в тясно сътрудничество с държавите членки и заинтересованите страни

Въз основа на постигнатия напредък и оценката дали двете входни точки за европейска диплома за висше образование са годни за целта, Комисията планира да пристъпи към осъществяването на допълнителни дейности, ориентирани към бъдещето, включително:

- **преглед на постигнатия в държавите членки напредък към европейска диплома за висше образование** заедно с лабораторията за политиката относно европейската диплома за висше образование и форума за европейската диплома за висше образование;
- предприемане на действия с държавите членки за осъществяване на следващи стъпки към установяването на **правен статут за алиансите на висшите училища**³⁰.

Действие:

Комисията планира **в сътрудничество с държавите членки и заинтересованите страни да извършва преглед на напредъка** на всяка стъпка към установяването на европейска диплома за висше образование.

Тя приканва държавите членки да работят за установяването на европейска диплома за висше образование, като се възползват от **подкрепата, осигурена чрез инструментите на ЕС и чрез взаимното обучение**, за да осъществят необходимите реформи.

5.2.8. Мониторинг и подкрепа за реформите

Комисията е силно ангажирана с гарантирането на непрекъсната подкрепа за държавите членки по пътя им към ефективни реформи, насочени към установяването на европейска диплома за висше образование, и ги насърчава да предприемат действия, с които да увеличат максимално използването на бюджета на ЕС и да оползотворят в пълна степен подкрепата от подходящите и съществуващи инструменти за финансиране от Съюза. Освен това Комисията напомня на държавите членки за изключителната значимост и важност на Обзора на образованието и обучението и на процеса на европейския семестър за подпомагането и ускоряването на темпа на националните реформи.

²⁸ [Европейски цифрови удостоверения за учене](#).

²⁹ [Европейска класификация на уменията и професиите](#).

³⁰ Както е обявено в Съобщението на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно европейска стратегия за университетите, 18 януари 2022 г., COM(2022) 16 final.

Що се отнася до бъдещата подкрепа след 2027 г., Комисията припомня, че на този етап не могат да се предопределят предложението ѝ за следващата многогодишна финансова рамка и свързаните с това резултати от преговорите.

Действие:

Комисията планира да подпомогне държавите членки в техните реформи за установяване на европейска диплома за висше образование и ги приканва да **се възползват от подходящите инструменти на ЕС**, за да осъществят необходимите реформи.

6. Заключение

С настоящото съобщение относно подробен план за европейска диплома за висше образование Комисията приканва държавите членки, компетентните регионални правителства и техните общности в сферата на висшето образование да обединят сили в полза на студентите, работодателите, университетите и Европейския съюз като цяло.

Европейската диплома за висше образование се предвижда като доброволно и гъвкаво решение за преодоляване на съществуващите пречки, които не позволяват на европейското пространство за образование да постигне пълния си потенциал. Поетапният подход ще позволи на всички образователни системи да изберат своята входна точка за поемане на курс към европейска диплома за висше образование при пълно зачитане на своето многообразие. Държавите членки ще имат решаващата роля и ще осъществяват напредък със собствен темп, а Комисията ще осигурява подкрепа за улесняване на диалога и взаимното обучение, предоставяне на стимули и проучване на полезните взаимодействия с други инициативи.

Аналогично на начина, по който „Еразъм+“ оказва въздействие върху други области, като доведе до повече възможности за обмен и до по-гъвкава учебна среда, европейската диплома за висше образование ще спомогне за по-широкото разпространение на съвместните образователни програми за всички висши училища, при пълно спазване на принципа на субсидиарност.

Чрез предприемането на допълнителна стъпка към създаването на европейска диплома за висше образование и чрез оползотворяването на уникалното им европейско измерение засвидетелстваме уважението си към усилията за транснационално сътрудничество на европейските висши училища да осигурят на своите студенти безпрецедентни възможности за личностно развитие, академични постижения и европейско гражданство, с което им осигуряват по-добър шанс за успех в днешната глобална икономика.

Европейската диплома за висше образование ще подготви студентите да се ориентират и да преуспяват в свят, в който за предизвикателствата и възможностите няма граници. Това е начинът, по който трябва да подготвим нашите студенти не само да участват в глобалната икономика, а да я ръководят. **По този начин не просто повишаваме конкурентоспособността на Съюза, а допринасяме за по-проспериращ и по-свързан свят.**